

Intîlnire cu trecutul teatrului românesc

Una din cele mai tinere regizoare din teatrul nostru ne povestea cu emoție despre spectacolul ei de debut la Teatrul Național din Craiova. Fusese repartizată în vechea „cetate a banilor” pentru montarea piesei „Cei ce caută fericirea”, spectacol care avea să însemne și examenul ei de diplomă. „Mai mult decît emoția pricinuită de spectatori, de comisia de diplomă, stăruia în mine povara răspunderii, dată de scena pe care lucram. Aveam lingă mine 100 de ani de teatru, înaintași ale căror nume au stat de temelie scenei românești, o tradiție dusă prin decenii de grele dar glorioase frămintări și izbînzii artistice...”

Revezi parcă aiodoma un sărăcăcios cortegiu, care aducea, asemenea unui descălecat artistic, la Craiova pe Costache Caragiale, împreună cu actori ca Pavel Stoiculescu, Ralița Mihăilescu, Zoe Manolescu sau Costache Mihăileanu... În urma lor, rămînea Bucureștiul cuprins de viltoarea faptelor ce au urmat lui „48”... Costache Caragiale, el însuși stegar al revoluției, sosea la Craiova asemenea unui exilat. Acela care luptase alături de Bălcescu la București avea să lupte mai departe la Craiova — călăuzit de ideile lui înaintate pentru teatrul românesc. Scurta trecere a lui Caragiale prin Craiova avea să lase urme adînci în destinul acestui teatru. Costache Mihăilescu avea să ducă mai departe ceea ce începuse maestrul său. Tânărul actor a dat, mai întîi, Craiovei ceea ce este însuși sufletul unui teatru: repertoriul. La lumina tremurătoare a luminărilor, în clădirea ridicată din birne și palantă, a jucat pe Costache Negruzzi și pe Vasile Alecsandri, pe Molière, Voltaire și Alfieri...

Au urmat ani tot mai grei, mai viforoși... La cirna teatrului vine acela care

avea să însemne pentru Craiova ceea ce a însemnat Matei Millo pentru București: Teodor Teodorini. Apropierea de viață a fost îndemnul marelui actor, care a orientat actorii spre o artă realistă. Și în orașul de provincie, teatrul condus de Teodorini a început să capete strălucire... În istoria teatrului românesc și-au dobîndit loc de cinste actorii craioveni: Ion Anestin, Ion Tănăsescu, Maria Stavrescu, N. I. Popescu, V. Hasnaș; aici și-a început cariera artistică marea actriță Aristizza Romanescu.

Pe scena teatrului craiovean s-au jucat la început comediile lui Caragiale; aici s-au jucat piesele unor autori care-și făceau debutul: D. Anghel și St. O. Iosif, Victor Eftimiu, M. Sorbul sau A. de Herz. Au venit să lupte în rîndurile actorilor craioveni marii interpreți: Mia Teodorescu, Ion Livescu, Romald Bullfinski, State Dragomir, Petre Sturdza, Coco Demetrescu, Agatha Birsescu, Ion Morțun, Ștefan Braborescu, Petre Liciu, Ion Brezeanu, Tony Bulandra, Lucia Sturdza Bulandra ș. a.

Cit de grea era lupta acestora ne-o spune și moțiunea cu litere îngălbenite de ani, în care cei care o semnau menționau: „Să i se dea artistului o leafă omenească plătită la timp, fiindcă a pretinde actorului să fie numai martir, să sufere el și familia lui toate mizeriile sărăciei, pe cînd spiritul lui să planeze în sferile ideale ale artei, iar mîntea să, i se frămînte pentru a pătrunde rolurile ce are de interpretat — e o mare nedreptate și cit va dăinui această stare de lucruri, chip de îndreptare nu va fi.” Pentru a înlăfura „această stare de lucruri”, au pus suflet și au muncit unii din cei care au condus apoi teatrul craiovean, directori ca Grigore Gabrielescu și Emil Girleanu, secretari literari ca Liviu Rebreanu.

...Era firească emoția tinerei regizoare. De mult s-a prefăcut în pulbere vechea clădire a teatrului. Dar aici, mai trăiesc

vii amintirile și tradițiile care îndeamnă la strădania neobosite pentru o artă ade-vărată.

În anii puterii populare, teatrul a adus pe scenă piese închinată vieții noi din patria noastră, alături de marile piese ale literaturii universale. Actorii nu joacă nu-mai pe scena craioveană, ci și în orașele, comunele și satele din regiune. Pe afișe, alături de numele unor actori frunțași, este tipărit și titlul de cinste: artist emerit.

În unul din cele mai bătrine teatre rominești și-a început munca sa creatoare o tinără regizoare. A cunoscut aici și greutatea, a priceput că în teatrul craiovean mai sînt încă multe de realizat. Dar a simțit, tot aici, inima tinăra și entuziastă a slujitorilor scenei, care poartă par-că răspunderea glorioaselor tradiții.

Teatrul craiovean a împlinit, în toamna care a trecut, 100 de ani și sărbătoarea lui a fost și a întregului teatru rominesc. Sub semnul acestei sărbători și-a început primii pași tinăra regizoare. Și pentru ea a vorbit de pe scena Teatrului Național din Craiova, artista poporului Lucia Sturdza Bulandra:

„Pentru fiecare actor, regizor sau tehnician al Teatrului Național din Craiova, este fără îndoială o mîndrie să se numere printre slujitorii unei scene care a dat țării actori și regizori dintre cei mai valoroși, să facă parte dintre activiștii unei instituții de cultură care, vreme de un veac, a militat pentru promovarea și înflorirea dramaturgiei noastre naționale și a unei interpretări realiste, contribuind astfel la dezvoltarea și propășirea întregii noastre mișcări teatrale.“

A.P.

Actori studenți

Prea puțin cunoscut publicului larg, colectivul artistic al Universității „C. I. Parhon” din București este o interesantă echipă teatrală de amatori. Prin curajul cu care a abordat un repertoriu dificil și prin sforțările deosebite de a se ridica la o justă și originală interpretare, acest tînăr colectiv teatral și-a cucerit adevărată admirație și înflăcărat public studențesc.

Printre spectacolele realizate de artiștii amatori se numără „Preludiul” de Ana Novak, „Hangița” de Goldoni, „Un om obișnuit” de Leonid Leonov și, recent, „Năpasta” de Caragiale și „Steaua fără nume” de Mihail Sebastian.

Deși cu decoruri și costume împrumutate de la diverse teatre, cu imprimări muzicale realizate cu greu, cu rostirea timidă sau poate țepănă a unor replici, aceste

spectacole vădese o prosepție nealterată de metode rutiniere. Prin montarea pieselor „Năpasta” și „Steaua fără nume” (puse în scenă de Aurel Tunsoiu de la Teatrul Municipal și Nicu Iacob de la Studioul „Nottara”), colectivul — format în majoritate din studenții facultății de filologie — a dovedit pozitive valențe pentru montarea celor mai valoroase opere ale dramaturgiei noastre; interpretînd textele studiate la cursuri, studenții sfîrșesc astfel prin a și le apropia și înțelege mai temeinic.

Ca de obicei, spectacolele unei echipe de amatori sînt un bun prilej pentru afirmarea unor noi talente. Este și cazul echipei studențești în care s-au remarcat cu deosebire Ana Aldea, Pavel Ruxăndoiu și Călin Căliman.

Realizările colectivului teatral de la Universitatea „C. I. Parhon” merită o publicitate mai largă și o atenție mai eficace din partea forurilor competente.

M.I.

Farsele excesului de popularitate

E un lucru cit se poate de natural ca publicul de teatru să iubească actorii de talent și chiar să-și fixeze preferințele asupra unuia sau altuia dintre interpreți. Pentru artist e o mulțumire și o răsplată, pentru public e manifestarea unui organic sentiment de admirație față de realizările de artă. La Moscova, ne încredințază un martor ocular, publicul întirzie zeci de minute, la sfîrșitul spectacolului, exprimîndu-și entuziasmul și strigînd pe nume actorii care i-au plăcut. Înseamnă că talentul e prețuit și că actorii valoroși sînt populari.

Csôka József, actor la Teatrul Maghiar din Cluj, se bucură de o asemenea mare popularitate; am putea spune că este chiar un beniamin al publicului local. Și pe drept cuvînt: el e inzezestrat cu un remarcabil talent, în special pentru rolurile de comedie. (Pentru a fi înțeleși cit mai larg, Csôka e un fel de Vasiliu-Birlic al Teatrului Maghiar din Cluj.)

Pe Csôka József l-au distribuit în Trei zile fac un an, în rolul lui Paprika (Ardei). Intrarea lui în scenă e salutăată cu ropote de aplauze, publicul se amuză anticipat, e satisfăcut că popularul actor nu lipsește din distribuție. Recunoscător pentru manifestația de simpatie, actorul face un pas înainte, salută miilitărește, mulțumind printr-o înclinare. Apoi, își continuă replica hazlie abia începută și se angajează într-un ciardaș focos, care-i aduce o altă recoltă de aplauze. În continuare, personajul nu ia parte citva timp la acțiune, dar spre sfîrșitul actului